

Bezdroża

travelbook

Toskania i Wenecja

ERGO
HESTIA

Ubezpieczenie
w podróży

Autorka przewodnika: Agnieszka Masternak

Dziękujemy również autorkom, których teksty wykorzystano podczas opracowania przewodnika: Marii Magdalenie Lasce, Magdalenie Kubas, Agnieszce Liszce.

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Redakcja i korekta: Jacek Okarmus

Skład: DAKA – Studio Graficzne

Projekt okładki: hotmedia

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli. Autorka oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autorka oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?betow1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-246-8720-6

Copyright © Helion, 2014

Toskania i Wenecja

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Kup książkę

Poleć książkę

ZABYTKI ARCHITEKTURY I MALARSTWA

Katedra Santa Maria del Fiore i Baptysterium we Florencji

Imponująca katedra z ogromną kopułą autorstwa Brunelleschiego. Leżące przy niej Baptysterium jest najstarszym budynkiem sakralnym we Florencji.

Wieża w San Gimignano

San Gimignano jest miastem, którego wygląd ukształtowała swowista rywalizacja jego bogatych mieszkańców o to, kto wzniesie najwspanialszą wieżę. Z ponad 70 wież mieszkalnych do dziś zachowało się 14.

Campo dei Miracoli w Pizie

Znane przede wszystkim z Krzywej Wieży pizańskiej, „Pole Cudów” zachwyca także innymi arcydziełami architektury, jak katedra, baptysterium i Camposanto (cmentarz).

Freski Piera della Francesca w Arezzo

Cykl pięknych fresków Piera della Francesca w kościele Franciszkańskim w Arezzo.

Piazza del Campo w Sienie

Centralny plac o charakterystycznym kształcie, otoczony wspaniałymi zabytkami architektury, na którym skupia się życie tego niezwykłego miasta.

Starówka Lukki

W całości otoczona oryginalnymi średniowiecznymi murami, w których obrębie znajduje się wiele romańskich kościołów i przepiękny plac Amfiteatralny (Piazza dell'Anfiteatro), który zachował owalny kształt stojącego tu niegdyś rzymskiego teatru.

Pałac Dożów w Wenecji

Pałac dawnych władców Wenecji. W jego wnętrzu można podziwiać bogatą kolekcję malarstwa weneckiego z obrazami takich artystów, jak Tiepolo, Veronese, Tintoretto, Tycjan i wielu innych.

Katedra w Prato

Kryje piękny cykl fresków Filippa Lippiego i innych artystów wczesnego renesansu.

Bazylika św. Marka w Wenecji

Wspaniała świątynia dominująca nad centralnym placem Wenecji. Łączy w sobie wschodnie i zachodnie style architektoniczne.

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

Atrakcja, która przyciąga rokrocznie miliony małych i dużych zwiedzających z całych Włoch i nie tylko, to **park Pinokia** 📍 **wstęp: III–X 11 EUR, ulgowy 8 EUR; XI–II 10 EUR, ulgowy 7 EUR.** Powstał on w latach 1956–87 i nie jest typowym, kolorowym parkiem zabaw pełnym rozrywek, co nie znaczy jednak, że dzieci będą się tu nudzić. Można tu oglądać, świetnie wkomponowane w zieloną przestrzeń parku, figury z brązu

autorstwa włoskich artystów, które przedstawiają postaci z bajki o drewnianym chłopcu. Są tu też mozaiki opowiadające historię Pinokia. Możemy również odwiedzić **wioskę Pinokia** (Villaggio di Pinocchio). Znajduje się tu też najwyższa na świecie drewniana statua Pinokia, która mierzy 16 metrów. W domku organizowane są zabawy dla dzieci. Atrakcją może być też lalkowy teatrzyk i odnowione zabytkowe karuzele z lat 1900–50.

▼ Cortona

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

Cortona

To niewielkie (22 tys. mieszkańców), ale urocze miasteczko położone jest na wysokim wzgórzu, z którego rozciąga się cudowny widok na całą dolinę Val di Chiana oraz na leżące w odległości jezioro Trasimeno. Pochodzą stąd tacy artyści, jak Luca Signorelli i Pietro da Cortona.

Cortonę (zwaną ówczesnie Curtun) założyli Etruskowie, po których zachował się jeszcze północny fragment antycznych murów. Potem miasto należało do Rzymu, a w V w. zostało podbite przez Gotów. W XIII w. Cortonie udało się uzyskać samodzielność jako miasto, a w 1325 r. stała się signorią pod panowaniem rodu Ranieri Casali. Z początkiem XV w. podporządkowała ją sobie, jak wiele innych miast w okolicy, Florencja.

WARTO ZOBACZYĆ

Centralnym placem miasta jest **Piazza della Repubblica**, przy której wznosi się Palazzo del Comune – siedziba władz

miasta. Tuż obok leży kolejny ważny plac Cortony – **Piazza Signorelli** z XIII-wiecznym Palazzo Pretorio (zwanym także Palazzo Casali), w którym obecnie mieści się **Museo dell'Accademia Etrusca** 📍 www.cortonamaec.org; czynne: IV–X codz. 10.00–19.00, XI–III wt.–nd. 10.00–17.00; wstęp: 10 EUR, ulgowy 7 EUR. Zgromadzono tu dużą kolekcję sztuki etruskiej i rzymskiej. Szczególnie cennymi eksponatami są: brązowy etruski świecznik z V w. p.n.e. oraz alabastrowa urna z II w. p.n.e., na której wyrzeźbiona została scena walki Etrusków z Celtami.

Nieopodal, na północnym krańcu miasta, przy **Piazza del Duomo**, wznosi się poświęcona Maryi **katedra**, wybudowana przez Giuliana da Sangallo na pozostałościach dawnego kościoła romańskiego. Naprzeciwko, w dawnym kościele Il Gesù, ma siedzibę niezwykle ciekawe **Museo Diocesano** 📍 **otwarte: IV–X codz. 10.00–19.00,**

Tradycyjna toskańska kuchnia – prosta i niewyszukana, jednak mająca swój niepowtarzalny urok – to typowa kuchnia biednych obszarów rolniczych. Produktem o bardzo dużym znaczeniu jest chleb, naprawdę dobry i smakujący tu jak nigdzie indziej we Włoszech. Jego charakterystyczny smak wynika m.in. z tego, że brakuje w nim soli, co ma swoje historyczne uzasadnienie: w XII w. rywalizująca z Florencją Piza wprowadziła embargo na sól. Toskański chleb ma wiele odmian, a o jego znaczeniu dla miejscowej kuchni świadczy fakt, że jest on bazą wielu potraw. Wszak tutaj nic nie może się zmarnować.

Lecco czerstwy chleb można było namoczyć w wodzie, a potem pokruszyć na kawałki, dodać do tego pomidorów, ogórków, czerwonej cebuli i bazylii oraz doprawić łałości oliwą. Tak powstawała typowa **panzanella**. Dziś dodaje się do woli także innych składników: oliwek, jajek, tuńczyka, mozzarelli, marchewki, selera, fasoli. Niektórzy jedzą też **panzanellę** z większych (nie pokruszonych) kawałków chleba. Chleb można było jednak jeszcze bardziej rozmiękczyć, gotując go w wywarze z ziół i warzyw, aż do otrzymania konsystencji papki, jaką ma świetna **pappa al pomodoro**, z sosem z przetartych pomidorów.

Można było wreszcie zrobić zupę, taką jak słynna **ribollita**, do której przyrządzenia używało się rosnącej w Toskanii czarnej kapusty i fasoli. Gotowało się ją w dużych ilościach – najlepiej w glinianym naczyniu w piecu drzewnym – jednego dnia (najczęściej w piątek), a w kolejne dni gotowało ponownie. Stąd też pochodzi nazwa zupy (wł. *ribollire* – gotować od nowa).

Drugą słynną zupą jest **acquacotta** – danie typowe zwłaszcza dla obszarów Maremmy i wywodzące się z kuchni tutejszych pastery (nazywanych w miejscowym dialekcie *butteri*). Jej nazwa znaczy dosłownie: „gotowana woda” (wł. *acqua cotta*). Można było wrzucić do niej wszystko, co tylko było dostępne, toteż lokalne warianty tej potrawy różnią się między sobą. Przede wszystkim były to sezonowe warzywa oraz oliwa, sól i chleb.

Popularnym składnikiem potraw zwłaszcza w Garfagnanie jest **farro** – jedna z najstarszych odmian pszenicy, pochodząca z Bliskiego Wschodu i uprawiana już przez antycznych Rzymian. Wykorzystuje się ją najczęściej do zup; warta skosztowania jest np. świetna **zuppa di farro**, do której dodaje się oliwy, fasoli, warzyw i ziół aromatycznych. W toskańskiej kuchni nie brakuje też makaronu. Regionalnymi jego odmianami są płaskie podłużne wstążki **pappardelle** oraz **pici** w południowej Toskanii. Przypominają one grube spaghetti. Jako pierwsze danie popularne są **pappardelle al cinghiale** z mięsem dzika i pomidorami.

Jako drugie danie (*secondo*) w tradycyjnej miejscowej kuchni dominuje mięso, przede wszystkim **drób i dziczyzna**. Rozpowszechnione są potrawy na bazie zająca, dzika, sarny i bażanta. Trzeba bowiem wiedzieć,

Kuchnia Toskanii

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

jest to ciasto bożonarodzeniowe. Słynne są także tokańskie **cantucci**, wywodzące się z Prato. Są to kruche i twarde niewielkie podłużne ciastka z migdałami. Najlepiej smakują moczone w vin santo. Warto także spróbować **catagnaccio** – ciasta z mąki kasztanowej, popularnego zwłaszcza na obszarach Apeninów.

Wiele można by mówić o świetnych tokańskich **winach**. Region ten jest przecież słynnym obszarem winnym, z wiekową tradycją jego produkcji, który naprawdę ma się czym poszczycić. Słynne i rzeczywiście świetne są wina ze wzgórz Chianti: sangiovese, canaiolo nero, trebbiano toscano, malvasia di Chianti. Nie mniejszą sławę cieszą się nobile di Montepulciano i brunello di Montalcino (minimalny czas jego leżakowania to cztery lata). Wszystkie wymienione dotychczas wina to wina czerwone, w których wyrobie Toskania się specjalizuje. Można tu jednak znaleźć również świetne wina białe, jak vernaccia di San Gimignano oraz słodkie deserowe vin santo, które spożywa się wraz z maczanymi w nim migdałowymi ciasteczkami **cantucci** (o których była mowa wyżej).

że Toskania od wieków była rajem dla myśliwych, a polowania stały się tu tradycją. Jeżdżąc po tym regionie, do dzisiaj możemy się dość często natknąć na tabliczki: „divieto di caccia”, co po włosku znaczy „zakaz polowania”.

Popularne w kuchni tokańskiej są też **befsztyki**, z czego słynna chyba na cały świat *bistecca alla fiorentina* – krwisty, gruby befsztyk po florencku. Nie znaczy to jednak, że nie spożywa się tu wieprzowiny. W rejonach tych produkuje się z niej zwłaszcza świetne wędliny, jak *salame toscano* – rodzaj tutejszego salami oraz *prosciutto* – surowa, wysuszona szynka i *finocchiona* – rodzaj kiełbasy doprawionej nasionami kopru. Je się także podroby, jak np. typowe dla biednej kuchni okolic Florencji *lampredotto* – danie

z krowich żołądków gotowanych z dodatkiem pomidorów, cebuli, pietruszki i selera. Popularne są tam sprzedające *lampredotto* uliczne kioski, tzw. *lampredottari*.

Oprócz dziczyzny liczne tokańskie lasy dostarczają też innego przysmaku – grzybów, a wśród nich takiego rarytasu jak **trufła** (wł. *tartuffo*), szczególnie rozpowszechniona w Toskanii zarówno w odmianie czarnej (*tartuffo nero*), jak i białej (*tartuffo bianco*). Wytwarza się tu także świetne **sery**, jak owczy *pecorino toscano* czy *caccio* z Pienzy. Wśród miękkich białych serów mamy: *ricotta* i *raveggiolo*.

Spośród słodczy nie sposób nie wymienić słynnego **panforte** ze Sieni – rodzaju miękkiego tortu z bakalii, orzechów i przypraw, ze spodem z oplatka. Zgodnie z tradycją

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

Lukka

Kolejne malownicze miasto Toskanii i stolica prowincji, Lukka (Lucca; 86 tys. mieszkańców), w przeciwieństwie do sąsiedniej Pizy, jest miastem, gdzie na ulicach centrum można ciągle spotkać więcej miejscowych niż turystów. Nie znaczy to jednak, że nikt tu nie zagląda – wszak Lukka posiada bardzo atrakcyjne zabytki, jak chociażby romańskie kościoły czy wspaniały plac Anfiteatro Romano. Liczba zwiedzających nie przekroczyła jednak granic przyzwoitości, co jeszcze dodaje miastu atrakcyjności i pozwala oddychać jego prawdziwą atmosferą.

HISTORIA

Lukka również była siedzibą Etrusków, następnie przeszła pod panowanie Cesarstwa

Rzymskiego. Na początku XII w. stała się wolnym miastem, co zapoczątkowało okres jej największego rozkwitu. Miasto dostało się wprawdzie na krótko pod władzę Pizy, jednak już w XIV w. odzyskało niezależność. W początkach XIX w. Napoleon przekazał je swojej siostrze jako Księstwo Lukki. Później, po krótkim panowaniu Burbonów, została w 1860 r. włączona do Królestwa Włoch.

WARTO ZOBACZYĆ

Lukka jest jednym z tych wyjątkowych miast Włoch, w których do dziś zachowały się w całości mury obronne. Nadaje jej to osobliwy charakter i sprawia, że życie skupia się właśnie w historycznym centrum. Tuż przy murach właśnie, w południowej części miasta,

niedaleko od dworca kolejowego, wznosi się jeden z najcenniejszych zabytków Toskanii:

★ **katedra San Martino**. Kościół został ufundowany w VI w., jednak w XI w. rozpoczęła się jego zupełna przebudowa, która trwała aż do XIV w. Guidetto da Como, autor fasady, musiał dostosować ją do istniejącej już dzwonnicy, tym właśnie należy tłumaczyć rzucającą się w oczy asymetrię kościoła. Fasada dzieli się wyraźnie na dwie części: dolną z trzema arkadami i górną z trzema rzędami arkad, w których każda kolumna jest ozdobiona w oryginalny sposób. Na fasadzie znajduje się także kopia rzeźby nieznanego artysty (ok. 1240 r.) przedstawiająca św. Marcina z żebrakiem (oryginał – wewnątrz katedry). Warto również zwrócić uwagę na płaskorzeźby zdobiące portale. W lunecie lewego portalu znajduje się *Złożenie do grobu*, poniżej zaś, na architrawie – *Zwiastowanie*, *Narodzenie* i *Hold Trzech Króli*. Płaskorzeźby pomiędzy portalami przedstawiają żywot św. Marcina,

a także prace wykonywane podczas poszczególnych miesięcy roku.

W trzynawowym gotyckim wnętrzu na uwagę z pewnością zasługuje umieszczony w ośmiobocznej kaplicy zwanej Tempietto del Volto Santo (stanowiącej osobną, zamkniętą kopułą budowlę) wizerunek Chrystusa na krzyżu (Volto Santo) z przełomu XII i XIII w., który wg legendy został wykonany przez biblijnego Nikodema (który z Józefem z Arymatei pochował ciało Jezusa), a po wielu wiekach odnaleziony na północnym wybrzeżu Toskanii. W **zakrystii** **wstęp: 2 EUR; bilet łączony z Museo della Cattedrale i San Giovanni: 5,50 EUR**, znajdują się dwa cenne dzieła sztuki: przepiękna *Madonna z Dzieciątkiem* (przedstawiona w otoczeniu świętych Piotra, Klemensa, Pawła i Sebastiana) Domenica Ghirlandaia z ok. 1479 r. oraz uznawany za arcydzieło rzeźby grobowiec Ilarii del Caretto wykonany ok. 1410 r. przez Jacopa della Quercia.

▼ Lukka

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

Val d'Orcia

Na południe od Sieny rozciąga się niezwykle malownicza kraina – Val d'Orcia. Jest to jedno z piękniejszych miejsc w całej Toskanii. Tutejszy krajobraz, zdominowany przez rozległe pola poprzecinane winnicami, uprawami oliwek i słoneczników oraz rzędami cyprysów, wraz z niesamowitą barwą spalonej ziemi (tak unikatowej, że doczekała się osobnego określenia w malarskiej palecie – siena palona), mało chyba kogo mogą pozostawić obojętnym. Pejzażu dopełniają kamienne miasta na wzgórzach i samotne posiadłości (wille), zadziwiająco naturalnie wkomponowujące się w krajobraz. Cała dolina w 2004 r. została wpisana na Listę UNESCO. Tak uzasadniono tę decyzję: „Pejzaż regionu Val d'Orcia był hołubiony przez malarzy szkoły sieniejskiej, rozkwitającej w okresie renesansu. Obrazy przedstawiające Dolinę Orcii, a szczególnie te pejzaże, które pokazują ludzi żyjących

w harmonii z naturą, stały się ikonami renesansu i w istotny sposób wpłynęły na sposób myślenia o pejzażu w późniejszych latach”. Rzeczywiście, wygląd doliny niewiele zmienił się od tamtych czasów.

ABBADIA SAN SALVATORE

Obecnie to popularny ośrodek narciarski, niegdyś – osada górnicza, specjalizująca się w wydobyciu cynobru, z którego potem pozyskiwano rtęć. Dziś ślady tej dawnej aktywności można odnaleźć w miejscowym **Museo Minerario** www.museominerario.it; **otwarte: 15 VI–XI codz. 9.30–12.30 i 15.30–18.30; wstęp: 6 EUR, ulgowy 5 EUR**, w którym wizyta obejmuje przejście także 300 m dawnej kopalni (rozciągającej się niegdyś na długości 35 km). Abbazia San Salvatore bierze swą nazwę od opactwa (wł. *abbazia*) św. Salwatora, wokół którego powstała w średniowieczu.

Miasto zachowało nienaruszoną zabudowę z ciemnego kamienia trachitowego, pamiętającą czasy średniowiecza i renesansu.

ABBZIA DI SANT'ANTIMO

Godną polecenia jest wycieczka do zagubionego wśród przepięknych pól i winnic Val d'Orcia bardzo starego opactwa Sant'Antimo. Ufundowane zostało prawdopodobnie przez Karola Wielkiego ok. 800 r. i w średniowieczu było ważnym i bogatym klasztorem, usytuowanym nieopodal prowadzącej do Rzymu Via Francigena. Trzynawowy kościół powstał ok. 1118 r., a elementem zachowanym z poprzedniej konstrukcji jest mała kaplica karolińsko-ottońska z absydą na południe od chóru. W XV w. klasztor podupadł i dopiero w XIX w. znów zamieszkali w nim mnisi (benedyktyni).

BAGNO VIGNONI

Bagno Vignoni to malutka miejscowość, której centrum stanowi ogromny kamienny

Monte Amiata – góra, woda i rtęć

Nad Doliną Orcii góruje Monte Amiata (1738 m n.p.m.) wchodząca w skład przedgórza Apeninu Toskańskiego. Góra jest wulkanem, dziś już nieaktywnym. Wypływające stąd strumienie zaopatrują w wodę całą południową Toskanię i część północnego Lacjum. Zresztą sama nazwa Amiata pochodzi od łacińskiego *ad meata*, czyli „u źródła”, a wodę czerpali stąd już antyczni Rzymianie. Monte Amiata dostarczała też cynobru – stosunkowo rzadkiego minerału zawierającego siarczek rtęci, z którego przez wieki pozyskiwano tu rtęć. Dziś działa tu główna stacja narciarska w Toskanii.

basen zachowany jeszcze z czasów rzymskich. Otaczają go budynki miejskie, w tym jeden z portyków nazwanym imieniem św. Katarzyny, która miała tu ponoć na starość zażywać kąpeli. Oryginalna sceneria miasteczka zachwyliła Andrieja Tarkowskiego, który to

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

Toskania i Wenecja

- Kościoły i pałace – arcydzieła renesansu
- Muzea i galerie sztuki
- Opactwa i weneckie kanały
- Winnice, gaje oliwne i pola słoneczników
- Plaże i klify wybrzeża

foto: no okladce - Shutterstock.com

Toskania i Wenecja cieszą się niestłabnym zainteresowaniem turystów. Toskania oszałamia niezliczonymi zabytkami, niezwykłą atmosferą artystycznych stolic – Florencji, Sieny i Pizy, kusi spokojem prowincji – winnic, gajów oliwnych i obsadzonych cyprysami dróg. To raj dla miłośników miejskich wycieczek, historii i prawdziwej włoskiej kuchni. Wenecja uwiedzie gondolami leniwie snującymi się po kanałach, misternymi zdobieniami średniowiecznych kamienic, przepychem pałaców – przeniesie w inny wymiar piękna. Uwaga – Toskania i Wenecja uzależniają!

travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne ułatwią zaplanowanie podróży. Przewodnik uzupełniają czytelne mapy, starannie dobrane zdjęcia i liczne ramki z ciekawostkami. Wszystko to w połączeniu z poręcznym formatem i atrakcyjną szatą graficzną sprawia, że Travelbook to najlepszy wybór dla ciekawych świata.

Bezdroża
Przewodniki Ludzi Ciekawych

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
• <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
• <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ISBN 978-83-246-8720-6

9 788324 687206 >

Cena 24,90 zł

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA
Helion SA